

Проект

"Зміцнення спроможності галузевих асоціацій до аналізу політики дерегуляції і розвитку саморегулювання у сфері безпечності і якості аграрної продукції"

Звіт за 1 етап

Пункт 1.6.

1.6.1 Аналітична нотатка про фінансово-економічні засади галузевого саморегулювання.

Підприємства галузі. В основі системи галузевого саморегулювання лежить потреба підприємства у виробництві стандартизованих продуктів, безпечність і якість яких посвідчена незалежним чином. Стандартизація потрібна для уніфікації використання виробленого продукту та забезпечення його сумісності з продуктами інших виробників, свідчення щодо безпечності та якості – для завоювання лояльності споживача та утримання позицій на ринку. Місця для "кустарної" продукції, виробленої без дотримання необхідних стандартів стає все менше як на світовому, так і на національному ринку. Попри те, що на локальних та малорозвинених ринках виробники "кустарної" продукції протягом певного часу можуть ще й не відчувати проблем, загалом перспектив з утримання позицій та подальшого розвитку виробництва у них немає.

Підприємства, чим далі, тим все більше, мають приділяти увагу питанням відповідності своєї продукції міжнародним стандартам безпечності і якості.

Фінансування діяльності з запровадження гармонізованих стандартів на виробництві може здійснюватися як за рахунок обігових коштів, так і за рахунок коштів розвитку – кредитів та інвестицій. В останньому випадку стандартизація і визначення відповідного бюджету стандартизації є обов'язковою умовою залучення коштів.

Галузеві асоціації. За умов галузевого саморегулювання діяльність із стандартизації відбувається на базі галузевих асоціацій. Саме вони акумулюють інформацію від виробників, науковців, міжнародних організацій, з інших джерел про необхідність розробки того чи іншого стандарту, організують таку розробку силами профільних фахівців і здійснюють наступну підтримку використання галузевого стандарту. Оскільки галузеві асоціації, як правило, є неприбутковими організаціями, відповідна діяльність здійснюється в рамках цільових програм стандартизації (у відповідності до відповідних положень статутів).

У разі наявності у галузевої асоціації гармонізованого стандарту підприємство може просто придбати відповідний стандарт і його наступні оновлення, ставши учасником відповідної цільової програми галузевої асоціації. У разі відсутності необхідного галузевого стандарту або відсутності його гармонізації з міжнародною практикою підприємство може стати замовником розробки такого стандарту, сплативши кошти "наперед" за купівлю необхідного стандарту. Якщо ж опрацювання стандарту потребує залучення особливо тривалого часу та залучення значних ресурсів, підприємство, якому нагально потрібний стандарт, може виступити інвестором створення відповідного стандарту як об'єкту інтелектуальної власності і надалі отримувати (повертати) кошти при продажу стандарту іншим підприємствам.

Галузеві асоціації також здійснюють організаційне забезпечення використання стандарту: проводять тренінги з питань використання стандарту (за участю спеціально навчених розробниками стандарту тренерів), організують незалежний контроль дотримання стандарту (за участю спеціально навчених розробниками стандарту аудиторів), ведуть низку публічних реєстрів (реєстр користувачів стандарту, реєстр результатів перевірок, реєстр підвищення кваліфікації тощо). Оплата тренінгів і внесення інформації до реєстру здійснюється шляхом перерахування

підприємством разового цільового внеску, оплата перевірок – шляхом сплати постійного цільового внеску на реалізацію програми галузевої асоціації з контролю за використанням стандарту.

Здійснюючи контроль за дотриманням стандарту відбувається у відповідності до чітко прописаної процедури незалежного контролю, яка прийнята вищим органом управління галузевої асоціації. Сплата коштів за участь в програмі контролю не прив'язана до факту здійснення контролю того чи іншого підприємства.

Стандарти, кодекси ustalеної практики та технічні умови, прийняті підприємствами, установами та організаціями, застосовуються на добровільній основі. Право власності на стандарти, кодекси ustalеної практики і технічні умови, прийняті підприємствами, установами та організаціями, і видані ними каталоги належать відповідним підприємствам, установам та організаціям.

Авторські колективи. Стандарти є об'єктами інтелектуальної власності, які створюються колективом авторів. До складу авторського колективу входять фахівці, науковці, аналітики, представники підприємств, профільних громадських організацій та інші особи, які мають відношення до розробки і підтримки галузевого стандарту. Автори Стандарту укладають між собою договір про внесок у створення об'єкту права інтелектуальної власності (галузевого стандарту: науково-технічного твору як об'єкту авторського права або комерційної таємниці) і розподілу винагороди.

Авторські колективи з опрацювання окремих стандартів працюють під егідою і в орбіті Авторського колективу із створення Концепції розвитку галузевого саморегулювання, який надає і підтримує необхідне методологічне підґрунтя розвитку галузевого саморегулювання у вимірі галузевих асоціацій і працює на майданчику Аналітичного центру Аграрного союзу України (АЦ АСУ).

Свої відносини з галузевими асоціаціями авторські колективи будуть на основі ліцензійних договорів. Галузева асоціація купує ліцензію на поширення і обслуговування стандарту у авторського колективу відповідного стандарту, у авторського колективу концепції розвитку галузевого саморегулювання – ліцензію на підтримку системи галузевого саморегулювання. Цінова політика щодо придбання ліцензій полягає у визначенні суми ліцензії, розміру і співвідношення її паушальної частини і роялті і визначається у відповідності до конкретних обставин. У тому випадку, коли об'єкти інтелектуальної власності створюються на кошти міжнародної технічної допомоги (Єврофонди на втілення директив в комплексі зі стандартами на які вони посилаються або електронними реєстрами, Горизонт для МСП, Канада надає кошти на роботу з різними агро і еконормами, посольство Швеції має програму підтримки аналітичних центрів, ГЕФ і РЕЦ, ОЕСР, ЄЕК ООН мають програми підтримки тощо), майнові стосунки авторських колективів регулюються нормами укладених контрактів.

Авторські колективи концепції і окремих стандартів в межах своєї компетенції будують систему ліцензування викладачів (сертифіковані викладачі), які здійснюють навчально-освітню діяльність щодо застосування стандарту на практиці. Зокрема, до такої навчальної діяльності відноситься проведення тренінгу для фахівців підприємства перед купівлею стандарту (ознайомчий тренінг), тренінги при виданні нової редакції стандарту, тренінги з підвищення кваліфікації з використання стандарту у виробничій діяльності підприємств тощо.

Авторські колективи і концепції, і окремих стандартів також будують систему контролю за дотриманням стандартів на підприємстві, засновану на ліцензуванні контролерів (сертифіковані аудитори).

І навчальною діяльністю (сертифіковані викладачі), і контролем за дотриманням галузевих стандартів можуть займатися будь-які фахівці, які відповідають вимогам, висунутим авторськими колективами, і які отримали (купили) ліцензію у них.